

Zdalne, mobilne i już zmęczone

Przeprowadzka, pieniądze, praca, powinność, przemęczenie, przepracowanie, przerabianie. Za tymi słowami kryją się historie kobiet w czasie, który zmienił je same i ich życie.

Czułam się jak Litwa

-Proszę chwilkę poczekać, tylko zamknę drzwi, będzie się spokojniej rozmawiało- Małgorzata Jonczy-Adamska właśnie wróciła z pracy, po drodze odbierając młodszą córkę Ięgę. Syn Maciek, już po zdalnej szkole, szaleje z grami, ale o nim opowie później. Na razie jesteśmy w Oslo, w lutym 2020 roku. Po ośmiu latach czuła się w Norwegii samotna towarzyszka, do tego rozwód i jeszcze wiele innych kwestii. Wyjazd zaplanowała sama: znalazła mieszkanie, a nawet dwa, bo okazało się potrzebne, a w kartony, torby, torebki, worki spakowała całe norweskie życie.

Dwa razy 700 km

Z Oslo do Gliwic wracała z dziećmi 6 lipca, w oknie pandemicznym. W Gdyni odebrała ją przyjaciółka, żeby w drodze do Gliwic zmieniać się za kierownicą: za nią było już kilkaset kilometrów w Norwegii, przed nią kolejne 700 w kraju. Decyzję o reemigracji Jonczy – Adamska podjęła na chwilę przed wybuchem pandemii. Ale kiedy w Norwegii, po sześciotygodniowym lockdownie, przedszkola się otworzyły, czuła się bezpiecznie: pracowali w małych grupach, place zabaw i oddziały były oddzielone, więc się nie spotykano, a ze strony rządowej wszystko zorganizowano i przemyślano. I zaczęła się wahać. - To syn przechylił szalę, tak sobie teraz o tym myślę żeby trzymać się tego terminu, bo dla jedenastolatka to był ostatni moment na przenosiny między krajami i grupami rówieśniczymi. Za chwilę związałby się bardzo z dziećmi z Norwegii - mówi pani Małgorzata.

Miodowy miesiąc w pandemicznym oknie

W wakacje przygotowała wnioski o dotacje, które, w kolejnych miesiącach, miały jej zapewnić pracę w Polsce. Planowali warsztaty, seminaria, konferencje, zakładając, że być może część trzeba będzie prowadzić online. Jesienią już wiedziała: na sale wykładowe nie wróci. - Wie pani, obserwuję u siebie proces akulturacji: po powrocie, w lipcu, miałam norweskie pieniądze, żadnych obowiązków, życie polegało na spotykaniu się z tymi, których dawno nie widziałam, na różnych przyjemnych rzeczach na odnajdowaniu się z powrotem w Polsce. A potem...

Nie mam na to siły

Potem zaczęła się bardzo wymagająca szkoła. Maciek kategorycznie odmawiał chodzenia, zaczęła pracować, odwoływano szkolenia, była sama ze wszystkim i coraz bardziej czuła się w potrzasku. - Mam na koncie epizod kryzysu psychicznego, zdecydowałam się na wsparcie psychiatryczne oraz terapeutyczne, i po pół roku mogę powiedzieć, że jestem w okresie pozytywnej, dobrej adaptacji. Wciąż jest bardzo ciężko, ale wstaje rano, ogarniam szkołę syna i przedszkole córki, siadam do komputera albo lecę do drugiej pracy. I to jest radzenie sobie – opowiada Jonczy-Adamska. Jest już w dobrej formie choć nadal pod kontrolą psychiatry.

W gorszym momencie nie mogła tak po prostu przesypiać dnia, bo ma dzieci i musi samodzielnie utrzymać rodzinę, są rachunki do zapłacenia, poczta do wysłania, lekcje do odrobienia, buty do kupienia. Ten kołowrót się nie zatrzymuje. Nawet wtedy, kiedy czuła się bardzo źle.

Balansuję na krawędzi ekonomicznej wydolności

Jonczy-Adamska, jako trenerka, zawsze pracowała z ludźmi. Esencją były spotkania, bliskie relacje, rozmowy twarzą w twarz. Pandemia ją od tego odcięła, a ona uwielbia dzielić się wiedzą, uczyć się od ludzi. W Norwegii pracowała z dziećmi ze

specjalnymi potrzebami, zwłaszcza z autyzmem, w Polsce, w jednym z gliwickich przedszkoli, prowadzi zajęcia rewalidacyjne. Przed wyjazdem pisała sporo artykułów równościowych i antydyskryminacyjnych, teraz też ma trochę takich zleceń. Ekonomicznie balansuje na krawędzi i wie, że tylko na marzec będzie miała wystarczająco dużo pieniędzy.

Twarzą w twarz? To dziś luksus

Najbardziej dotkliwa jest utrata bezpośredniego kontaktu. Dla Jolanty Masal, polonistki z trzydziestoletnim stażem to najbardziej dojmujące pandemiczne ograniczenie. Od dwudziestu lat pracuje w szkole Ewangelickiego Towarzystwa Edukacyjnego, po raz pierwszy mierzy się ze zdalnym nauczaniem. Na szczęście jej onlinowe klasy są małe, liczą maksymalnie kilkanaście osób, a jeśli wypadają zajęcia z przedmiotów rozszerzonych, ma dwie, góra sześć osób. To ułatwia.

Próbne matury? Nieważne, cieszę się, że was widzę

-Opowiem o zdarzeniu z próbnymi maturami. Spotkałam się z uczniami w szkole i najważniejsze było nie to, jak pójdą matury, lecz to, że widzimy się, możemy porozmawiać, zobaczyć swoje reakcje. Usiedli w swoich ławkach, ja stałam przed nimi. Wzruszyliśmy się... bardzo - gdyby ktoś rok temu powiedział Masal o takich reakcjach, zwyczajnie nie uwierzyłaby.

Zdalne łączenie

Nie da się wszystkiego zrobić zdalnie. - Mamy poczucie, że uczymy nie tak, podobnie też myślą uczniowie, którzy od roku coraz trudniej radzą sobie z przyswajaniem wiadomości. Zwłaszcza ci wymagający większej uwagi i dokładniejszego tłumaczenia. Pandemia rozbiła sens naszego zawodu - mówi pani Jolanta. Ale są i zyski, na przykład większa cyfrowa sprawność. Ona dużo swobodniej radzi sobie z obsługą komunikatorów, platform edukacyjnych,

przygotowywaniem prezentacji.

Mówi wasza polonistka

Pracuje z domu, z małżeńskiej sypialni. Tam ma biurko najczęściej zawalone papierami i książkami, których część, niestety, została w szkole. W pandemii czwórka domowników musiała podzielić się przestrzenią. - Mamy dobrą sytuację, każdy w osobnym pokoju i ze swoim komputerem podłączonym do domowej sieci. Mąż pracuje zdalnie, dzieci uczą się zdalnie – córka w liceum, syn studiuje. Czasami trudno się od siebie odizolować, bo słyszymy się nawzajem. Zakładam wtedy słuchawki żeby poprowadzić spokojnie lekcje. Jestem już zmęczona zdalnym życiem i nie ukrywam, że uciekam od niego jak najczęściej. Ono nas też od siebie odsuwa - dla Masal i jej rodziny dom przestał być miejscem odpoczynku od pracy, jest nią wypełniony i to duża pandemiczna zmiana, mało komfortowa i bardzo psychicznie obciążająca.

Spotkajmy się, ale nie zdalnie

Zamarły kontakty z koleżankami, brakuje jej gwaru pokoju nauczycielskiego, codziennej szkolnej rutyny i rytuałów. Nauczyciele zostali sami ze sobą, sfrustrowani i zamknięci w domach. - Przez jakiś czas organizowałyśmy takie koleżeńskie mitingi przed kamerką, zazwyczaj w piątki, ale to także zamarło. Bo znowu ze słuchawkami na uszach, atakowane dźwiękami z komputera, zwyczajnie nie miałyśmy siły.

Tracę i zmieniam, zmieniam i tracę

Marta Bazan studiuje w języku angielskim zrównoważony rozwój energetyczny, ale chce zmienić kierunek i uczelnię, więc zaczęła kursy przygotowawcze na Akademię Sztuk Pięknych. Przed pandemią przez pięć dni w tygodniu pracowała jako kelnerka w herbaciarni, zajęcie straciła, bo lokal obsługiwał tylko na wynos. Znalazła więc

nowe – jest korepetytorką angielskiego. - Mój budżet się skurczył i momentami jest ciężko, ale mam teraz więcej czasu na lokalny aktywizm – pani Marta mieszka z partnerem, oboje są weganami, więc nieco oszczędzają na żywnościowych wydatkach.

Na zajęciach jestem za parę minut

Zdalne studiowanie? - W sumie w porządku, jednak dochodzi aspekt motywacji i systematycznej pracy, który u mnie zawsze był problematyczny, a teraz stał jeszcze bardziej. Nie lubię wstawać rano, teraz mogę to zrobić nawet za pięć ósma i zaraz jestem na zajęciach przed komputerem- mówi pani Marta. Chciałaby skończyć artystyczne studia, najlepiej we Wrocławiu. Interesuje ją sztuka i wzornictwo ceramiki. - No i pracować jako artystka, choć nie wiem czy jeszcze kiedyś będzie popyt na „kubki i miseczki”.

Aktywiści nie z innej planety

Aktywizm lokalny zapełnił dziurę po straconej pracy. Pani Marta miała więcej czasu, mogła się bardziej zaangażować, a kiedy zdobyła nową pracę rozepchał się łokciami i ma już miejsce w jej sercu. -Podczas strajków wyszłam na ulicę i spotkałam ludzi o podobnych przekonaniach. Okazało się, że można się zaangażować, choć zawsze wydawało mi się, że takie rzeczy robią jacyś superaktywiści z innej planety, a oni są tak naprawdę tacy jak ja - dodaje.

Czy my jesteśmy w dobrej sytuacji?

Kamil ma prawie osiem i pół roku, 1.40 wzrostu i jest dzieckiem głęboko niepełnosprawnym fizycznie i intelektualnie, całkowicie zależnym od innych. Od września wrócił do ośrodka dziennego pobytu. Busik odbiera go o 8.20, do domu wraca wraca po 15.00, nie ma go ponad siedem godzin. - Jesteśmy więc w bardzo

dobrej sytuacji, ale są rodzice, którzy nie korzystają z ośrodka, usług opiekuńczych polegających na domowej edukacji, zajęć rehabilitacyjnych. Każda rodzina z niepełnosprawnym dzieckiem ma inne problemy i nie da się przyłożyć jednej miarki – Dominika Chabin-Pactwa, mama Kamila, chce pomagać takim rodzinom i właśnie finiszuje z zakładaniem fundacji. Do takiego działania pchnęła ją pandemia.

NieOdkładalni

Jesienią i zimą zawsze żyją w izolacji: z Kamilem nie można wyjść na spacer, bardzo się denerwuje i krzyczy, ma złe krążenie, więc nogi i ręce szybko robią się sine.

Pandemia niczego nie zmieniła, bo pora roku blokuje ich zawsze.

Syn Chabin-Pactwy jest dzieckiem nieodkładalnym, sam nie jest w stanie niczego zrobić, a jeśli już uda się go umieścić w foteliku ortorehabilitacyjnym drze się w niebo głośno – Bardzo tego nie lubi. Ma zupełnie inne postrzeganie świata, dla nas często niezrozumiałe, bo się z nami w żaden sposób nie komunikuje. Kiedy krzyczy, pręży się, robi się czerwony, zaczyna drżeć, wtedy wiemy, że mu się nie podoba. Gdy się uśmiecha, możemy się tylko domyślać pozytywnych emocji – mówi pani Dominka.

W pandemii rodzina Kamila przez pół roku doświadczała tego, co przeżywają opiekunowie, choć głównie matki-opiekunki, zajmujący się osobami zależnymi 24 godziny na dobę - to całkowita rezygnacja z siebie, z własnych potrzeb (nie wspominając o marzeniach) na rzecz opieki i bycia w ciągłej gotowości, niestety również w trakcie nieprzesypianych od lat nocy. Od września podjęli ryzyko z ośrodkiem i, jak dotąd, nikt się nie zaraził, ale Chabin-Pactwa zna rodziny, które od marca totalnie się odizolowały, tak bardzo boją się zakażenia a najbardziej tego, co stanie się wtedy z ich dziećmi.

Mam fundację, będę przedsiębiorczynią

NieOdkładalni to także nazwa fundacji. Pani Dominika chce pomagać i dzielić się własnym doświadczeniem. Wie, że zamknięcie ośrodków i zmniejszenie dostępu do rehabilitacji, głównie prywatnej, zawieszenie wielu programów różnych stowarzyszeń, które przyjeżdżały do domów z terapiami, tragicznie odbije się na rodzinach z niepełnosprawnymi dziećmi. - Mam nadzieję, że stworzę miejsce, gdzie rodzice będą mogli powierzyć dzieci pod fachową opiekę, a sami odpocząć - kiedy syn był mały i rodzina jeszcze dawała radę z opieką mogli pojechać na bardzo krótkie wakacje. Teraz to niemożliwe, głównie ze względu na konieczność zachowania zimnej krwi i odpowiednią reakcję podczas napadów padaczkowych, z którymi radzą sobie jedynie rodzice i ewentualnie kadra medyczna.

Pani Dominika ma 11-letnią córkę i chciałaby spakować plecak a potem wyrwać się na trochę. Może dzięki fundacji to się uda.